

DESPRÉS DEL COVID-19: EL NO RETORN A LA NORMALITAT D'AHIR

La gran prioritat és, avui, controlar el virus i frenar l'expansió de la pandèmia. Una batalla dramàtica i extenuant que assumeixen en primera línia els professionals de la sanitat. La seva resposta a l'avanç accelerat i inesperat del Covid-19 és motiu del més profund reconeixement ciutadà. La seva professionalitat i humanitat ens permeten albirar la sortida del túnel, i ens ha de servir d'estímul per reconstruir les destrosses de la crisi i reformular un model de creixement que ja es mostrava carregat de fragilitats.

En paral·lel, hem de preservar aquella activitat que, compatible amb les indicacions de les autoritats, permeti la plena reactivació econòmica quan es donin les circumstàncies. Per això, Foment del Treball s'ha bolcat en canalitzar demandes i propostes del món empresarial que, atenent a l'interès general, pretenen evitar un literal col·lapse econòmic. Des d'un primer moment, hem estat conscients de la gravetat de la crisi i de l'angoixa i impotència amb que molts empresaris i autònoms viuen l'enfonsament de la seva activitat.

Un escenari d'extraordinària complexitat que romandrà fins que, superada la pitjor fase de la crisi sanitària, iniciem el retorn cap a la normalitat. No obstant això, el context que ens anem a trobar serà, probablement, molt diferent del què vàrem deixar fa unes poques setmanes. **Ens esperen canvis profunds i immediats als que necessitem anticipar-nos per garantir no només la reconstrucció de les destrosses, sinó que, també, la mateixa convivència en democràcia i la preservació del nostre model econòmic.** Entre aquestes tendències que es van definint, cal ressenyar els següents:

I.- Un impuls per a les tendències proteccionistes i un risc per al projecte europeu. Tot apunta que aquesta crisi comportarà un notable increment del sentiment proteccionista en molts estats europeus. La sensació de fredor i llunyania amb què és percebuda la Unió Europea per molts ciutadans, els porta a buscar protecció en els vells estats nació que, malgrat tot, segueixen disposant dels ressorts per respondre a situacions d'emergència extrema. A més, en el debat sobre com fer front als costos de la crisi, emergeixen serioses diferències entre uns i altres estats, amenaçant amb una gravíssima fractura entre nord i sud de conseqüències imprevisibles. Una tendència proteccionista generalitzada, que vindrà reforçada pel previsible major enduriment de la postura dels Estats Units davant la Xina, amb la perspectiva afegida de les eleccions presidencials nord-americanes al novembre. Per això, per sorprenent que pugui resultar en aquest context, ha de prevaler la voluntat que el projecte europeu surti reforçat d'aquesta crisi. És la seva gran oportunitat.

II.- Una economia sobre endeutada. El manteniment de l'entramat productiu i el sosteniment de les famílies més necessitades comportarà un extraordinari augment del volum de deute públic a tot Europa, que caldrà afegir al ja elevat nivell actual. Les polítiques públiques han d'atendre la doble exigència d'assumir aquest major deute, alhora que respondre a la urgència d'una major despesa en partides com atur, sanitat o atenció als col·lectius en situació de pobresa. Una realitat que, encara en diferent grau, arribarà a tots els països de la Unió Europea, i que pot afectar de manera especialment severa a l'economia espanyola, atès que aquesta emergència sanitària agreuja, en molt, les debilitats que encara arrossegàvem de la crisi del 2008.

III.- Augment del malestar social. És molt probable que l'arrelat malestar social a Espanya, es manifesti amb més contundència. A això contribuiran diversos factors, des de la desaparició de molts petits negocis a tensions en la prestació d'ajudes orientades als més fràgils, o l'extraordinari increment de persones aturades doncs, amb la finalització de l'estat d'alarma, a moltes empreses forçades a recórrer als ERTO, els resultarà impossible reincorporar automàticament a tots els treballadors afectats, de la mateixa manera que molts autònoms no recuperaran el nivell d'activitat previ. Tot això pot conformar una sensació generalitzada de precarietat, tant per als joves, que encara veuran més borrós el seu futur, com per a les famílies, fins i tot aquelles de classe benestant que es poden veure atrapades per una caiguda d'ingressos i, sovint, unes hipoteques sobre uns immobles el valor dels quals disminuirà. En aquestes circumstàncies, s'ha de considerar l'oportunitat d'algun tipus de renda mínima específica per al període de trànsit cap a la normalitat

IV.- Deteriorament i radicalitat de la política. Les últimes enquestes resulten molt preocupants pel baixíssim nivell de confiança ciutadana en la política. Tradicionalment, immersos en un desastre, es tendeix a buscar empara en els governants, com avui esdevé en la majoria de països, però no així a Espanya. Tot apunta que, superada la fase més greu de la crisi sanitària, la tendència dominant entre la nostra classe política serà el llançar-se al coll de l'adversari. Una insensatesa que, de confirmar-se, atemptarà contra la convivència i dificultarà la recuperació econòmica, suposant, així mateix, un risc per al propi règim de llibertats doncs en l'entorn que s'intueix, una part de la ciutadania pot buscar seguretat al preu que sigui, per a benefici d'opcions autoritàries. Per avançar en la línia convenient, hauria d'obrir-se immediatament un diàleg sincer entre els principals partits, a la recerca d'acords amplis i d'acord amb l'extrema gravetat del moment.

V.- Un sector públic reforçat i eficient. La crisi ens mostra la importància cabdal dels serveis públics en una societat oberta i democràtica. Avui, la ciutadania mira amb especial reconeixement als professionals de la sanitat i la seguretat. Serà, doncs, el moment per considerar una reforma del sector públic que serveixi per enfortir la figura del servidor públic, garantir la provisió de béns i serveis públics, i abordar la tan postergada com necessària racionalització dels diversos nivells de l'administració. Una reformulació que ha d'avançar en paral·lel amb el reconeixement de la col·laboració publico-privada, que ve acumulant experiències molt positives en múltiples àmbits, i que pot resultar indispensable per afrontar els enormes reptes que ens esperen.

VI.- La gran corporació sota escrutini. En aquest entorn que s'acosta, la gran corporació serà objecte d'un especial escrutini ciutadà, el que la força a actuar, i a comunicar, amb especial prudència i empatia. S'han de fer tots els esforços perquè els costos del desastre siguin suportats de manera equànime entre uns i els altres. La crisi constitueix una oportunitat perquè les grans corporacions liderin la recuperació econòmica i, d'acord amb el corrent de pensament dominant en el món occidental, i sense desatendre la seva funció essencial de generar beneficis, orientin la seva acció cap a empleats, proveïdors i societat en general .

VII.- Una indústria globalitzada però més orientada al mercat nacional i europeu. La dependència de la Xina per a l'aprovisionament de mascaretes i altre material sanitari de primera necessitat, constitueix un paradigma de disfuncions de la globalització. Entendre que l'únic objectiu que ha de guiar l'acció econòmica és la reducció de costos té un límit que la crisi del coronavirus ha posat en evidència. Sense renunciar a les virtuts d'una globalització assenyada, de la millora dels costos de producció, i d'un accés generalitzat als béns de consum, adquiriran força criteris com un major proveïment de proximitat, i una millora de les rendes per als treballadors nacionals.

VIII.- Una profunda transformació productiva. Molts sectors es veuran afectats, per bé o per mal, per la crisi del coronavirus. Al marge dels efectes generalitzats d'una caiguda global de demanda, aquelles activitats basades en la mobilitat de les persones patiran, a curt i mig termini, una caiguda radical que, en funció de com avanci la recuperació i es modifiquin hàbits socials, pot consolidar-se. En qualsevol cas, activitats tan fonamentals per a la nostra economia com són el turisme i la restauració viuran un any dramàtic, per la qual cosa hauran de ser objecte de plans específics de suport, així com de recol·locació temporal dels seus empleats.

IX.- L'auge del sector sanitari. La sanitat es convertirà en l'eix central dels propers temps, sobre el qual pivotarà la nostra vida social i econòmica. Un sector que ha de dimensionar-se de manera accelerada per atendre les necessitats d'unes societats atemorides i que han conegut com la salut resulta més fràgil del que es creia. Però que també ha de disposar de recursos estratègics, equipament i recursos humans, per enfrontar-se a esporàdics pics de demanda com el que venim patint. Amb la mateixa mentalitat amb què entenem la necessitat d'un exèrcit preparat per a eventuals necessitats, hem d'abordar el disseny de la nostra sanitat per a un futur immediat. Un redisseny que convindria entendre, també, com una oportunitat per a una nova política industrial a Espanya.

X.- Noves necessitats formatives. Hem de redefinir les prioritats formatives davant aquest nou marc. Així, dues línies d'actuació emergeixen com a fonamentals. D'una banda, el reforç dels recursos orientats a l'alumnat de col·lectius d'especial fragilitat. Si atenem al percentatge de menors que viuen sota el nivell de pobresa i a les previsibles conseqüències de la crisi, el risc de caure en una marginalitat irreversible per a molts menors serà elevadíssim. D'altra banda, haurem d'atendre la demanda immediata de més personal sanitari a tots els seus nivells, conscients de les fragilitats del nostre model i de l'emergència de les noves necessitats abans esmentades. I, al seu torn, un cop comprovades les possibilitats que ofereix la digitalització, incorporar a docents i alumnes als aspectes positius d'aquesta nova realitat.

Davant de tot això, i previ a emetre les seves pròpies consideracions i propostes sobre les qüestions assenyalades, Foment del Treball, a través del seu Institut d'Estudis Estratègics, es compromet a **obrir i dinamitzar un espai de debat col·lectiu, plural i obert, per a respondre a les apressants exigències del món post Covid-19, i per contribuir a canalitzar aquest indispensable reordenament de la nostra vida social i productiva.**